

**LATVIJAS ZVĒRINĀTU ADVOKĀTU KOLĒĢIJAS
SEKTORĀLAIS RISKA NOVĒRTĒJUMS ATTIECĪBĀ UZ
2018.GADA 31.DECEMBRI**

**SAGATAVOTS ATBILSTOŠI PASAULES BANKAS METODOĻĪJAS MODULIM
7¹**

**A daļa
NORĀDĪTO NEBANKU BIZNESU UN PROFESIJU DRAUDI UN IEVAINOJAMĪBA**

Ievadāmā parametra nosaukums:

1. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas (turpmāk – NILLTFN) tiesiskās struktūras vispusīgums.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,8 (ļoti augsta).

Latvijā ir vispusīgi NILLTFN likumi un noteikumi par NILLTFN preventīvajiem pasākumiem un NILLTFN uzraudzību zvērinātiem advokātiem.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Latvijas zvērinātu advokātu tiesības un pienākumus NILLTFN jomā regulē vairāki Latvijas Republikas nacionālie tiesību akti un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas iekšējie tiesību akti. Tie ir:

- 1) Latvijas Republikas Satversme;
- 2) Latvijas Republikas Advokatūras likums (**turpmāk – Advokatūras likums**);
- 3) Kriminālprocesa likums;
- 4) NILLTFN likums;
- 5) Krimināllikums;
- 6) Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums (**turpmāk – Sankciju likums**);
- 7) Ministru kabineta 2016.gada 08.marta noteikumi Nr.138 "Noteikumi par valstīm un starptautiskajām organizācijām, kuras sastādījušas to personu sarakstus, kas tiek turētas aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masu iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā";
- 8) Ministru kabineta 2017.gada 14.novembra noteikumi Nr.674 "Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem";
- 9) Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas instrukcija "Kārtība par veicamo pasākumu kopumu NILLTFN likuma prasību izpildes nodrošināšanai" (apstiprināta 2009.gada 15.decembrī, grozījumi izdarīti 2017.gada 14.martā) (**turpmāk – Instrukcija**), kuras pamatā ir NILLTFN likums un uz NILLTFN likuma pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem, kā arī tās izstrādē ir ņemtas vērā FATF (*Starptautiskā Finanšu darījumu darba grupa*) 2008.gada 23.oktobra rekomendācijas juridiskās profesijas pārstāvjiem.

Atbilstoši NILLTFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktam zvērināti advokāti kļūst par NILLTFN likuma subjektiem tad, kad tie, darbojoties savu klientu vārdā un labā, sniedz palīdzību darījumu plānošanā vai veikšanā, piedalās tajos vai veic citas ar darījumiem saistītas profesionālas darbības sava klienta labā attiecībā uz:

- a) nekustamā īpašuma, komercsabiedrības kapitāla daļu pirkšanu vai pārdošanu,

¹ MODUĻA 7 kopējais apraksts sagatavots, izmantojot kritērijus un informāciju attiecībā uz MODULI 7A un MODULI 7B

- b) klienta naudas, finanšu instrumentu un citu līdzekļu pārvaldīšanu,
- c) visu veidu kontu atvēršanu vai pārvaldīšanu kredītiestādēs vai finanšu iestādēs,
- d) juridisko personu vai juridisku veidojumu dibināšanu, vadību vai darbības nodrošināšanu, kā arī attiecībā uz juridiskās personas vai juridiska veidojuma dibināšanai, vadīšanai vai pārvaldīšanai nepieciešamo ieguldījumu veikšanu.

Līdz ar to zvērinātiem advokātiem, kas kļūst par NILLTFN likuma subjektiem, ir jāpilda NILLTFN likuma subjektiem noteiktie pienākumi, tostarp par:

1. Klientu biznesu padziļināto izpēti (pamatojoties uz risku, ieskaitot klientu, kas ir fiziskas personas, un juridisku personu un veidojumu patiesā labuma guvēji);
2. Uzskaiti;
3. Paplašinātu politiski nozīmīgu personu (PNP) un augsta riska valstu biznesu padziļināto izpēti;
4. Paļaušanos uz trešo personu veiktu klientu biznesu padziļināto izpēti, ieskaitot jaundibinātus biznesus;
5. Ziņošanu par aizdomīgiem darījumiem (ZAD);
6. Informācijas atklāšanu un konfidencialitāti;
7. Iekšējo kontroli, ārvalstu filiālēm un meitas biznesiem;
8. Licencēšanu un NLLTFN atbilstības uzraudzību.

Savukārt tiem zvērinātiem advokātiem, kas nav NILLTFN likuma subjekti saskaņā ar NILLTFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punkta nosacījumiem, pamatojoties uz NILLTFN likuma 3.panta ceturto daļu un 30.panta trešo daļu, saglabājas uz NILLTFN likuma subjektiem attiecinātais pienākums ziņot Kontroles dienestam par katru neparastu un aizdomīgu darījumu.

Saskaņā ar Advokatūras likuma 33.pantu Latvijas Zvērinātu advokātu padome (**turpmāk – LZAP**) ir Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas pārvaldes, uzraudzības un izpildu institūcija, kas, ņemot vērā Advokatūras likuma 34.panta 1.punktā noteikto, pieņem arī lēmumu par uzņemšanu un ieskaitīšanu zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu skaitā un lemj par izslēgšanu, atstādināšanu vai atskaitīšanu no zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu skaita, kā arī par atsevišķu zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu darbības apturēšanu.

Saskaņā ar NILLTFN likuma 45.panta pirmās daļas 2.punktu LZAP uzrauga un kontrolē zvērinātus advokātus arī NILLTFN likuma prasību izpildē.

2017.gada 17.novembrī **LZAP** izveidoja Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas Uzraudzības un kontroles komisiju (**turpmāk – UKK**) un apstiprināja tās nolikumu, iekļaujot UKK zvērinātus advokātus un deleģējot UKK LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcijas pienākumus un tiesības saskaņā ar starptautiskajiem normatīvajiem aktiem, Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas iekšējiem normatīvajiem aktiem par NILLTFN.

Augstus profesionālos un ētikas standartus, kuri attiecināmi arī uz advokātu profesionālo darbību NILLTFN jomā, nosaka arī Advokatūras likuma 3., 6., 14., 15. un 19.pants, Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodeksa 1.nodaļa (1.1., 1.2. un 1.3.punkts) un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas statūtu 1.1. un 2.1.2. punkts.

Vieta uzlabojumiem:

1. Sakarā ar nepilnīgu tiesisko regulējumu jāveic šādi grozījumi Sankciju likumā:

1.1. Sankciju likuma 1.panta 3.punktu jāpapildina ar vārdiem "*vai cita*" un "*, uzraudzību vai kontroli*" un jāizsaka to sekojošā redakcijā:

"3) **kompetentā institūcija** – publiskas personas vai cita institūcija, kura atbilstoši tai normatīvajos aktos noteiktajai kompetencei ir atbildīga par starptautisko vai nacionālo sankciju izpildi, uzraudzību vai kontroli;"

1.2. Sankciju likuma 13.pantu jāpapildina ar (4³) daļu un jāizsaka to sekojošā redakcijā:

"(4³) Latvijas Zvērinātu advokātu padome kā kompetentā institūcija uzrauga starptautiskajās un nacionālajās sankcijās noteikto finanšu un civiltiesisko ierobežojumu izpildi zvērinātiem advokātiem, zvērinātu advokātu palīgiem un zvērinātu advokātu birojiem, kad tie, darbojoties savu klientu vārdā, sniedz palīdzību darījumu plānošanā vai veikšanā, piedalās tajos vai veic citas ar darījumiem saistītas profesionālas darbības vai apstiprina darījumu sava klienta labā saistībā ar:

- a) nekustamā īpašuma, uzņēmuma pirkšanu vai pārdošanu,
- b) klienta naudas, finanšu instrumentu un citu līdzekļu pārvaldīšanu,
- c) visu veidu kontu atvēršanu vai pārvaldīšanu kredītiestādēs vai finanšu iestādēs,
- d) juridisku veidojumu dibināšanu, vadību vai darbības nodrošināšanu, kā arī attiecībā uz juridiska veidojuma dibināšanai, vadīšanai vai pārvaldīšanai nepieciešamo ieguldījumu veikšanu;"

1.3. Sankciju likuma 13.panta patlaban spēkā esošās redakcijas (4³) daļai attiecīgi jāmaina un jāpiešķir kārtas skaitlis (4⁴).

1.4. Sankciju likumu jāpapildina ar 16.pantu un jāizsaka to sekojošā redakcijā:

"16.pants. *Personu atbrīvošana no atbildības.*

(1) Ja fiziska vai juridiska persona pilda šā likuma prasības, tās vadības (padomes, valdes locekļu) un darbinieku rīcību nevar uzskatīt par profesionālo darbību reglamentējošo normu vai uzraudzības un kontroles institūciju prasību pārkāpumu.

(2) Ja fiziska vai juridiska persona ir sniegusi ziņojumu vai citu informāciju Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam (Kontroles dienests), neatkarīgi no tā, vai noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma finansēšanas vai šo darbību mēģinājuma, vai ar to saistītu citu noziedzīgu nodarījumu fakts tiek vai netiek pierādīts pirmstiesas kriminālprocesā vai tiesā, kā arī neatkarīgi no personas un šā likuma sankciju subjekta savstarpējā līguma noteikumiem ziņu sniegšana Kontroles dienestam nav uzskatāma par neizpaužamu ziņu izpaušanu un saistībā ar to personai, tās vadībai (padomes, valdes locekļiem) un darbiniekiem attiecībā ar šā likuma sankciju subjektu neiestājas juridiskā, tajā skaitā civiltiesiskā atbildība.

(3) Ja fiziska vai juridiska persona atbilstoši šā likuma prasībām attiecībā ar šā likuma sankciju subjektu atturējusies no darījuma veikšanas, izbeigusi darījuma attiecības vai pieprasījusi saistību pirmstermiņa izpildi, šīs atturēšanās vai darījuma aizkavēšanas, darījuma attiecību izbeigšanas vai saistību pirmstermiņa izpildes pieprasījuma dēļ personai, tās vadībai (padomes, valdes locekļiem) un darbiniekiem neiestājas juridiskā, tajā skaitā civiltiesiskā atbildība.

(4) Ja nodokļu konsultanti, ārpakalpojuma grāmatveži, zvērināti revidenti, zvērinātu revidentu komercsabiedrības, zvērināti notāri, zvērināti advokāti un citi neatkarīgi juridisko pakalpojumu sniedzēji attur šā likuma sankciju subjektu no iesaistīšanās noziedzīgās darbībās, tā nav uzskatāma par neizpaužamu ziņu izpaušanu un saistībā ar to šajā daļā minētajām personām, to vadībai (padomes, valdes locekļiem) un darbiniekiem neiestājas juridiskā, tajā skaitā civiltiesiskā atbildība.

(5) Ja šā likuma sankciju subjektam tiek piemērota kāda no starptautiskajām vai nacionālajām sankcijām, tad neatkarīgi no tā, kāds ir piemēroto sankciju rezultāts, fiziskai vai juridiskai personai, tās vadībai (padomes, valdes locekļiem) un darbiniekiem attiecībā ar šā likuma sankciju subjektu neiestājas juridiskā, tai skaitā civiltiesiskā, atbildība."

(Piezīme: Piedāvātais Sankciju likuma 16.panta redakcijas projekts izstrādāts atbilstoši un saskaņā ar NILLTFN likuma 40.pantu "Likuma subjekta atbrīvošana no atbildības" un redakcijas projektam ir būtiska tiesiska nozīme, lai praksē novērstu iespējamus pārratusus

un sekas attiecībā pret fiziskām un juridiskām personām, kuras labā ticībā pilda Sankciju likuma prasības.).

1.5. Sankciju likumā detalizēti jāprecizē un konkrēti jānorāda, kādā veidā zvērināti advokāti konstatē un piemēro Sankciju likuma 4.pantā norādīto starptautisko un nacionālo sankciju veidu, tai skaitā norādot veicamās procedūras un interneta pieejas saites, lai konstatētu, ka sankciju subjektiem noteiktas starptautiskās vai nacionālās sankcijas.

1.6. Sankciju likuma 13.¹ pants un attiecīgi visi citi Sankciju likuma panti jāpildina ar visām Sankciju likumā noteiktajām kompetentajām institūcijām.

1.7. Sankciju likuma 13.¹ pants jāpildina ar kompetentās institūcijas LZAP pienākumiem atbilstoši NILLTFN likuma 46.panta otrajā daļā lietotajai terminoloģijai, izsakot tiesību normu sekojošā redakcijā:

"Latvijas Zvērinātu advokātu padome uzrauga un kontrolē šā likuma prasību izpildi šajā likumā noteiktajā kārtībā, ciktāl tas nav pretrunā ar zvērinātu advokātu darbību regulējošos normatīvajos aktos noteikto kārtību. Latvijas Zvērinātu advokātu padomei ir šādi pienākumi:

- 1) izstrādāt kārtību, kurā ir noteikts zvērinātam advokātam veicamais pasākumu kopums šā likuma prasību izpildes nodrošināšanai;*
- 2) nodrošināt, ka tiek veikta zvērinātu advokātu apmācība jautājumos, kas saistīti ar starptautiskajām un nacionālajām sankcijām;*
- 3) piemērot normatīvajos aktos noteiktās sankcijas, ja tiek konstatēta šā likuma prasību neievērošana."*

1.8. Sankciju likuma 13.² pants jāpildina ar kārtību, kādā kompetentā institūcija LZAP piemēro sankcijas zvērinātiem advokātiem par starptautisko un nacionālo sankciju normatīvo aktu pārkāpumiem, atbilstoši NILLTFN likuma 78. panta otrajā daļā lietotajai terminoloģijai, izsakot tiesību normu sekojošā redakcijā:

"Zvērinātiem advokātiem normatīvo aktu pārkāpumu lietas starptautisko un nacionālo sankciju jomā izskata atbilstoši procesuālajai kārtībai, kāda noteikta disciplinārlietu izskatīšanai zvērinātu advokātu darbību regulējošos normatīvajos aktos."

2. Sakarā ar norādītajiem papildinājumiem Sankciju likumā Advokatūras likuma 73.pants jāpildina ar ceturto daļu un jāizskata to šāda redakcijā:

"Par darbībām, kuru rezultātā tiek pārkāptas normatīvo aktu prasības starptautisko un nacionālo sankciju jomā, Disciplinārlietu komisija saskaņā ar šajā likumā noteikto kārtību piemēro Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likumā noteiktās sankcijas."

3. NILLTFN likumā jāveic šādi grozījumi:

3.1. Jāizdara NILLTFN likuma izmaiņas un NILLTFN likumu jāstrukturē tā, lai tajā būtu skaidri nodalītas prasības, kas attiecināmas uz finanšu sektora subjektiem (kredītiestādes u.tml.), no prasībām, kas attiecināmas uz nefinanšu sektora subjektiem (advokātiem, notāriem, lietoto auto tirgotājiem utt.), jo pastāv virkne tiesību, pienākumu un procedūru atšķirības starp finanšu un nefinanšu sektoru, piemēram, nefinanšu sektora subjektiem nav iespējas izsekot klienta naudas plūsmām, kādas ir kredītiestādēm, kuras ikdienā uzrauga klienta kontus.

Pamatojums:

Kā zināms, NILLTFN likums 2008.gada 13.augustā nomainīja 1997.gada 17.decembra likumu "Par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu", kura 3.pantā bija noteikts, ka minētā likuma mērķis ir "novērst iespēju izmantot Latvijas Republikas finanšu sistēmu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai".

Tikai vēlāk likuma mērķis tika izmainīts uz "novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas iespējas Latvijas Republikā". Respektīvi, likums sākotnēji tika rakstīts tikai kredītiestādēm un vēlāk tika papildināts ar nefinansu sektora subjektiem, Likuma sākotnējo kopējo struktūru neizmainot un vienlīdzīgi attiecinot uz visiem subjektiem.

3.2.. Ņemot vērā, ka NILLTFN likums konfidencialitātes nolūkā aizliedz likuma subjektam izpaust ziņas klientam par klienta izpēti, līdz ar ko arī neuzliek klientam pienākumu segt likuma subjekta izmaksas par reģistru ierakstu un ziņu saņemšanu, nepastāv jebkāds tiesisks pamats ar klienta izpēti saistīto izdevumu segšanai.

Ievērojot izklāstīto, kā arī to, ka klienta izpētes procedūras tiek realizētas valsts uzdevumā un vārdā, izdevumu par klienta izpēti segšana ir valsts pienākums.

Pastāvot iepriekš norādītiem apstākļiem, NILLTFN likumā jāparedz, ka likuma subjekti informāciju par ierakstiem un ziņām no publiskajiem reģistriem saņem bez maksas.

3.2. NILLTFN likuma 10.panta nosaukums jāizsaka šādā redakcijā:
"10. pants. Par likuma prasību izpildi atbildīgo personu iecelšana".

3.3. Jānosaka, ka NILLTFN likuma 10. pants attiecas tikai uz tiem subjektiem-juridiskām personām, kuriem attiecīgajā sektorā pastāv patstāvīga licencēšanas, eksaminēšanas, uzraudzības un kontroles sistēma (tai skaitā uz zvērinātiem advokātiem, zvērinātiem notāriem, zvērinātiem revidentiem u.tml.).

3.4. NILLTFN likuma 10.pants paredz, ka likuma subjekts - juridiska persona iecel par likuma prasību izpildi atbildīgo darbinieku. NILLTFN likumā jāizdara grozījumi, paredzot, ka subjekts-juridiska persona nevis iecel atbildīgo darbinieku par likuma prasību izpildi, bet subjektam-juridiskai personai ir tiesības šādu atbildīgo personu iecelt vai pieņemt darbā.

3.5. NILLTFN likumā jānosaka, ka gadījumos, kad nav iecelta atbildīgā persona par likuma prasību izpildi, atbildīgais par likuma prasību izpildi ir subjekta-juridiskas personas vadītājs (valdes priekšsēdētājs, vienīgais valdes loceklis, prezidents, vadītājs, vadošais partneris u.tml.) vai subjekta-juridiskas personas vadības solidāras pārstāvības gadījumā subjekta-juridiskas personas vadībai (valdei, direktoru padomei, partneriem u.tml.) ir solidāra atbildība par likuma prasību izpildi.

3.6. NILLTFN likumā jānosaka, ka subjekta-juridiskas personas ieceltā vai pieņemtā darbā atbildīgā persona par likuma prasību izpildi ir atbildīga subjekta-juridiskas personas vadībai, bet subjekta-juridiskas personas vadība par Likuma prasību izpildi ir atbildīga attiecīgā sektora uzraudzības un kontroles institūcijai.

3.7. NILLTFN likumā jānosaka, ka par likuma prasību izpildi atbildīgajai personai jāatbilst reputācijas prasībām, kādas attiecīgo sektoru regulējošos normatīvajos aktos noteiktas uzraugāmajiem subjektiem-fiziskām personām vai uzraugāmo subjektu-juridisko personu vadībai.

3.8. NILLTFN likumā nav jāparedz speciālas reputācijas prasības par likuma prasību izpildi atbildīgajai personai, tādā veidā nepieļaujot un novēršot likuma un patstāvīgu uzraudzības un kontroles sektoru speciālo tiesību normu konfliktu.

3.9. Ņemot vērā, ka katrs uzraugs, tostarp LZAP, atbilstoši savu uzraugāmo subjektu darbības specifikai patstāvīgi savās vadlīnijās nosaka klienta padziļinātās izpētes pasākumus, NILLTFN likumā ir jāizdara grozījumi, paredzot, ka klienta padziļināta izpēte ir uz risku novērtējumu balstītas darbības, kas tiek veiktas papildus klienta izpētei un, ievērojot uz riska

balstītu pieeju, ietver vienu vai vairākus pasākumus, kurus atbilstoši savu uzraugāmo subjektu darbības specifikai patstāvīgi savās vadlīnijās nosaka uzraudzības un kontroles institūcija.

Ievadāmā parametra nosaukums:

2. Uzraudzības/pārraudzības darbību efektivitāte.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,6 (vidēji augsta).

Zvērinātu advokātu uzraudzības režīmam piemīt vispusīga tiesiskā un normatīvā struktūra, ko atbalsta attiecīgas pilnvaras, tas ir labi nodrošināts ar resursiem un izmanto uz risku pamatotu pieeju klātienēs un neklātienēs monitoringam un pārbaudēm.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Kā tas izriet no iepriekš veiktā NILLTFN tiesiskās struktūras vispusīguma vērtējuma Latvijā ir likumos un noteikumos skaidri identificēta zvērinātu advokātu uzraudzības iestāde – LZAP, kurai ir atbilstoša vara un pilnvaras uzraudzīt NILLTFN atbilstību.

LZAP veic zvērinātu advokātu uzraudzības darbības vispusīgas uzraudzības struktūras ietvaros, kas ietver konkrētu uzraudzības politiku, kārtību un instrukciju.

LZAP labi izprot un novērtē zvērinātu advokātu profesijas NILLTF riskus. NILLTFN likumā un Advokatūras likumā zvērinātiem advokātiem noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir augsta zvērinātu advokātu motivācija nepārkāpt noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas tiesību aktu prasības, savukārt iespējamiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizētajiem neizvēlēties zvērinātu advokātu pakalpojumus, bet savu mērķu sasniegšanai izmantot nelicenzētos juristus, kuri juridiskos pakalpojumus var sniegt arī bez augstākās juridiskās izglītības. Taču LZAP labi izprot, ka, neskatoties uz minēto, **pastāv šādi galvenie Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas NILLTF draudi:**

1) noziedznieku vēlme saņemt augsti kvalificētu juridisko palīdzību un tāpēc NILLTF mērķu sasniegšanā mēģināt izmantot zvērinātu advokātu pakalpojumus, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā. **Šī drauda līmenis ir vidēji zems;**

2) zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, neapzināti iesaistās NILLTF. **Šī drauda līmenis ir vidēji zems;**

3) zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, apzināti iesaistās NILLTF. Taču augstāk norādīto iemeslu dēļ **šī drauda līmenis ir zems.** Un saskaņā ar LZAP rīcībā esošo informāciju patlaban nav neviens likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums pret zvērinātu advokātu saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu vai terorisma finansēšanu, vai proliferācijas finansēšanu. Tāpat nav bijuši ētiskuma pārkāpumu gadījumu (piemēram, nolaidība vai "apzināts aklums" pret aizdomīgiem darījumiem), kuros iesaistīti zvērināti advokāti.

Ievērojot minēto, Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas sektora NILLTF draudi ir vērtējami kā vidēji zemi.

Zvērinātu advokātu pārbaudes plāno un veic UKK, kas sastāv no NILLTFN jomā kompetentiem 11 komisijas locekļiem – zvērinātiem advokātiem (UKK sastāvā ir zvērināti advokāti-mācībspēki, docenti, profesori), no kuriem viens komisijas loceklis pilda komisijas priekšsēdētāja pienākumus un divi komisijas locekļi – komisijas priekšsēdētāja vietnieka pienākumus. Līdz ar to LZAP ir nodrošināta ar personālu pietiekamā skaitā, kas ir apmācīts un apgādāts ar nepieciešamajām prasmēm un jaunāko informāciju, ieskaitot izpratni par

zvērīnātu advokātu klientu raksturu un vērtējamiem pakalpojumiem NLLTFN uzraudzības veikšanai.

LZAP kā uzraudzības iestādei ir nepieciešamie resursi (tehniskā jauda, budžets un rīki) NILLTFN atbilstības nodrošināšanai.

LZAP sastāv no deviņiem locekļiem-zvērinātiem advokātiem, no kuriem viens padomes loceklis pilda LZAP priekšsēdētāja pienākumus un viens padomes loceklis – LZAP priekšsēdētāja vietnieka pienākumus. LZAP algo štata darbiniekus. LZAP ir nodrošināta ar telpām, kas ir nodrošinātas ar LZAP uzraudzības un kontroles funkciju veikšanai nepieciešamo tehnisko aprīkojumu. LZAP tiek uzturēta no zvērīnātu advokātu maksājumiem Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijai.

Uz 2018.gada 31.decembri Latvijā bija **1369** zvērīnāti advokāti un zvērīnātu advokātu palīgi, tostarp, 19 Eiropas Savienības dalībvalstu advokāti.

Realizējot zvērīnātu advokātu uzraudzības un kontroles funkciju, LZAP 2018.gada septembrī-decembrī veica zvērīnātu advokātu, tai skaitā, zvērīnātu advokātu biroju sniegtās juridiskās palīdzības apzināšanas procesu, kuras mērķis bija aktualizēt LZAP rīcībā esošo informāciju par zvērīnātu advokātu un zvērīnātu advokātu biroju sniegtās juridiskās palīdzības veidiem, lai noskaidrotu zvērīnātus advokātus un zvērīnātu advokātu palīgus, kuru prakse nav attiecināma, vai arī ir mazāk vai vairāk attiecināma uz NILLTFN likuma subjektu.

Zvērinātu advokātu, tai skaitā, zvērīnātu advokātu biroju sniegtās juridiskās palīdzības apzināšanas procesa rezultātā, LZAP uzraugāmie subjekti saistībā ar viņu veiktās profesionālās darbības raksturu, tiek iedalīti piecās vispārējās riska kategorijās:

- 1) praktizē tikai tiesās un kriminālprocesos (zemākā riska kategorija);
- 2) praktizē pārsvarā tiesās un kriminālprocesos, bet daļēji arī darījumos;
- 3) praktizē vienlīdz tiesās, kriminālprocesos un darījumos;
- 4) praktizē pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos;
- 5) praktizē tikai darījumos (augstākā riska kategorija).

Līdz ar to 2018.gada 25.septembrī uzsākts un 2018.gadā pabeigts visu 1369 zvērīnātu advokātu sniegtās juridiskās palīdzības apzināšanas process (monitorings, kurš attiecināms uz plānotām neklātienes pārbaudēm).

Saskaņā ar zvērīnātu advokātu juridiskās palīdzības apzināšanas procesa rezultātiem zvērīnāti advokāti sadalās sekojoši:

- **23,1%** no visiem zvērīnātiem advokātiem savā **pamata** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību tikai tiesās un kriminālprocesos, līdz ar ko atbilst zemākā riska kategorijai;
- **32,1%** no visiem zvērīnātiem advokātiem savā **papildus** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību tikai tiesās un kriminālprocesos, līdz ar ko atbilst zemākā riska kategorijai;
- **28,7%** no visiem zvērīnātiem advokātiem savā **pamata** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību pārsvarā tiesās un kriminālprocesos, bet daļēji arī darījumos;
- **23,1%** no visiem zvērīnātiem advokātiem savā **papildus** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību pārsvarā tiesās un kriminālprocesos, bet daļēji arī darījumos;
- **21,4%** no visiem zvērīnātiem advokātiem savā **pamata** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību vienlīdz daudz tiesās, kriminālprocesos un darījumos;
- **18,3%** no visiem zvērīnātiem advokātiem savā **papildus** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību vienlīdz daudz tiesās, kriminālprocesos un darījumos;
- **22,3%** no visiem zvērīnātiem advokātiem savā **pamata** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos;
- **17,2%** no visiem zvērīnātiem advokātiem savā **papildus** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos;

- **4,5%** no visiem zvērinātiem advokātiem savā **pamata** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību tikai darījumos, līdz ar ko atbilst augstākā riska kategorijai;
- **9,3%** no visiem zvērinātiem advokātiem savā **papildus** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību tikai darījumos, līdz ar ko atbilst augstākā riska kategorijai.

Uzraugāmo subjektu sadalījums vispārējās riska kategorijās LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcijai sniedz iespēju efektīvāk plānot un attiecināt klātienēs un neklātienēs monitoringu un mērķtiecīgas pārbaudes, kuras iedalās sekojošos veidos:

- 1) plānotas klātienēs pārbaudes (uz vietas pēc regulāri izplānota, cikliska grafika);
- 2) plānotas neklātienēs pārbaudes (tai skaitā monitorings);
- 3) neplānotas klātienēs pārbaudes (tai skaitā periodiskas, pēkšņas);
- 4) neplānotas neklātienēs pārbaudes (tai skaitā periodiskas, pēkšņas).

Uzraugāmo subjektu sadalījumus vispārējās riska kategorijās uzrāda arī klientu raksturu un pakalpojumus, ko piedāvā zvērināti advokāti, proti, juridiskās palīdzības sniegšana darījumos, tiesās un kriminālprocesos, kā arī šo pakalpojumu procentuālo sadalījumu starp zvērinātiem advokātiem (LZAP, veicot zvērinātu advokātu aptauju, noteikusi stingrākus vispārīgos kritērijus zvērinātu advokātu iespējamai attiecināmībai uz NILLTFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktā noteikto subjektu statusu).

Vieta uzlabojumiem:

Ņemot vērā, ka zvērinātu advokātu juridiskās palīdzības apzināšanas process (monitorings) noslēdzās 2018.gada beigās, LZAP plānotās klātienēs un neklātienēs pārbaudes veic 2019.gadā, prioritāru uzmanību pievēršot augstāka riska kategorijas zvērinātiem advokātiem, kas praktizē pārsvarā darījumos un tikai darījumos.

Pārbaudes tiek sistemātiski dokumentētas un par pārbaūžu rezultātiem tiek ziņots uzraudzības un kontroles institūcijai – LZAP.

Lai efektīvi un objektīvi izmantotu uzraudzības pilnvaras, pārbaudes rezultātā veiktā dokumentācija tiek efektīvi izmantota NILLTFN un poliferācijas finansēšanas novēršanas (**turpmāk –PFN**) nolūkos.

Pozitīva iezīme ir tā, ka zvērinātiem advokātiem normatīvie akti nosaka speciālas, īpaši augstas profesionālās un ētikas prasības, līdz ar ko zvērinātu advokātu kvalifikācija pilnībā nodrošina rīcības modeļu patstāvīgu veidošanu un attiecībā pret tiem nav nepieciešama papildus morālā pārliecināšana.

Ievadāmā parametra nosaukums:

3. Administratīvo sankciju pieejamība un piemērošana.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,8 (ļoti augstu).

NLLTFN likumu un noteikumu neievērošanas gadījumā Latvijā ir plašs, efektīvs, samērīgs un ierobežojošs administratīvo sankciju klāsts, piemērojams zvērinātiem advokātiem.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Saskaņā ar NILLTFN likuma 77.panta pirmo un otro daļu LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcija piemēro šā likuma 78.pantā noteiktās sankcijas, ja tiek konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas

jomā, kā arī papildus šā likuma 78.pantā noteiktajām sankcijām var piemērot uzraudzības pasākumus, kas paredzēti advokātu darbību reglamentējošos normatīvajos aktos, ja tiek konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā.

Atbilstoši NILLTFN likuma 77.panta otrajā daļā paredzētajam zvērinātiem advokātiem normatīvo aktu pārkāpumu lietas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā izskata atbilstoši procesuālajai kārtībai, kāda noteikta disciplinārlietu izskatīšanai šo personu darbību regulējošos normatīvajos aktos. Šāda procesuālā kārtība zvērinātu advokātu disciplinārlietu izskatīšanai ir paredzēta Advokatūras likuma sestajā sadaļā "Zvērinātu advokātu atbildība".

Turklāt Advokatūras likuma 70.pants paredz, ka zvērināti advokāti šajā likumā noteiktajā kārtībā par savu darbību ir disciplināri un materiāli atbildīgi.

Advokatūras likuma 71.panta pirmā daļa paredz, ka par likumu un citu normatīvo aktu, Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas statūtu, kā arī par zvērinātu advokātu darbību regulējošo instrukciju un zvērinātu advokātu profesionālās ētikas normu pārkāpšanu Latvijas Zvērinātu advokātu padome var ierosināt disciplinārlietu pēc tiesas vai prokurora priekšlikuma, kā arī pēc personu sūdzībām vai pēc pašas iniciatīvas, nosūtot lietas materiālus izskatīšanai disciplinārlietu komisijai.

Advokatūras likuma 73.panta trešā daļa noteic, ka:

"Par darbībām, kuru rezultātā tiek pārkāptas normatīvo aktu prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā, Disciplinārlietu komisija saskaņā ar šajā likumā noteikto kārtību piemēro Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā noteiktās sankcijas."

NILLTFN likumā un Advokatūras likumā zvērinātiem advokātiem noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir augsta zvērinātu advokātu motivācija nepārkāpt noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas tiesību aktu prasības, savukārt iespējamiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizētajiem neizvēlēties zvērinātu advokātu pakalpojumus, bet savu mērķu sasniegšanai izmantot nelicenzētos juristus.

Vieta uzlabojumiem:

Skatīt komentārus pie parametra Nr.1 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas (turpmāk – NILLTFN) tiesiskās struktūras vispusīgums" ailē "Vieta uzlabojumiem".

Ievadāmā parametra nosaukums:

4. Kriminālo sankciju pieejamība un piemērošana

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,8 (ļoti augstu).

Latvijā ir pieejamas efektīvas, samērīgas un ierobežojošas kriminālās sankcijas, proti:

- Ir spēkā atbilstošas kriminālās sankcijas, tostarp, brīvības atņemšana par NILLTFN pienākumu nepildīšanu;
- Personas vērtējamā biznesā/profesijā uzskata kriminālo sankciju režīmu par pietiekami ierobežojošu, lai pozitīvi ietekmētu atsevišķus uzvedības modeļus;

- Kriminālās sankcijas ir piemērojamas arī par atbilstošiem ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju saistītiem blakus pārkāpumiem.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Krimināllikuma 195.pantā ir paredzēta kriminālatbildība par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu. Norma paredz, ka:

(1) Par noziedzīgi iegūtu finanšu līdzekļu vai citas mantas legalizēšanu — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas.

(2) Par tādām pašām darbībām, ja tās izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas.

(3) Par šā panta pirmajā daļā paredzētajām darbībām, ja tās izdarītas lielā apmērā vai ja tās izdarījusi organizēta grupa, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no trim līdz divpadsmit gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.

Krimināllikuma 195.1 pantā ir paredzēta kriminālatbildība par ziņu nesniegšanu un nepatiesu ziņu sniegšanu par līdzekļu piederību un patieso labuma guvēju. Norma paredz, ka:

(1) Par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu fiziskajai vai juridiskajai personai, kas nav valsts institūcija un kas ar likumu pilnvarota pieprasīt informāciju par darījumu un tajā iesaistīto finanšu līdzekļu vai citas mantas patieso īpašnieku vai patieso labuma guvēju, kā arī par likumā noteikto ziņu par patieso labuma guvēju nesniegšanu vai apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu juridiskajai personai, kas nav valsts institūcija, —

soda ar īslaicīgu brīvības atņemšanu vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

(2) Par tādām pašām darbībām, ja ar tām radīts būtisks kaitējums valstij vai uzņēmējdarbībai, vai ar likumu aizsargātām citas personas interesēm, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

Savukārt Krimināllikuma 84.pantā ir paredzēta kriminālatbildība par starptautisko organizāciju un Latvijas Republikas noteikto sankciju pārkāpšanu. Norma paredz, ka:

(1) Par to normatīvo aktu tīšu pārkāpšanu, kuri regulē Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes, Eiropas Savienības un citu starptautisko organizāciju noteikto sankciju darbību Latvijā vai kuri nosaka un regulē Latvijas Republikas nacionālo sankciju darbību, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

(2) Par tādām pašām darbībām, ja ar tām radīts būtisks kaitējums, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

(3) Par šā panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās vai ja to izdarījusi valsts amatpersona, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz astoņiem gadiem.

Saskaņā ar NILLTFN likuma 4.pantu līdzekļi ir atzīstami par noziedzīgi iegūtiem, 1) ja personas īpašumā vai valdījumā tie tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā; 2) citos Krimināllikumā noteiktajos gadījumos.

Papildus Krimināllikumā noteiktajiem par noziedzīgi iegūtiem uzskatāmi arī līdzekļi, kuri pieder personai vai kurus tieši vai netieši kontrolē persona:

1) kura ir iekļauta kādā no Ministru kabineta noteiktu valstu vai starptautisko organizāciju sastādītajiem to personu sarakstiem, kas tiek turētas aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās

darbībās vai masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā;

2) kura ir iekļauta uz Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma pamata Ministru kabineta sastādītajā sankciju subjektu sarakstā nolūkā cīnīties pret iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā;

3) par kuru operatīvās darbības subjektiem, pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm, prokuratūrai vai tiesai ir informācija, kas dod pietiekamu pamatu šo personu turēt aizdomās par tāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kurš saistīts ar terorismu, vai līdzdalību tajā.

Krimināllikumā ir paredzēta arī kriminālatbildība par krāpšanu, kukuļņemšanu, izvairīšanos no nodokļu un tiem pielīdzināmo maksājumu veikšanas u.c. predikatīviem noziedzīgiem nodarījumiem.

Ņemot vērā norādīto, vairums zvērinātu advokātu saprot, ka NILLTFN prasību nepildīšanas gadījumā vai iesaistīšanos predikatīvā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā var tikt piemēroti kriminālie piespiedu līdzekļi.

Saskaņā ar LZAP rīcībā esošo informāciju 2018.gadā ir bijis viens notiesājošs apelācijas instances tiesas spriedums pret zvērinātu advokātu par krāpšanu un Krimināllikuma 195.pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Spriedums vēl nav stājies likumīgā spēkā.

Vieta uzlabojumiem:

Krimināllikuma 84.pantā ir jāparedz kriminālatbildība par starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju tīšu pārkāpšanu, nevis par normatīvo aktu sankciju jomā tīšu pārkāpšanu.

Ievadāmā parametra nosaukums:

5. Licencēšanas kontroles pasākumu pieejamība un efektivitāte.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,8 (ļoti augstu).

Latvijā ir efektīvi zvērinātu advokātu licencēšanas kontroles pasākumi, jo pastāv vispusīga tiesiskā un normatīvā struktūra, kas nodrošina LZAP atbilstošas pilnvaras un pietiekamu personāla un resursu līmeni to pienākumu pildīšanai pret Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģiju.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Saskaņā ar Advokatūras likuma 34.panta 1.punktu LZAP kompetencē ietilpst lēmumu pieņemšana par uzņemšanu un ieskaitīšanu zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu skaitā, par izslēgšanu, atstādināšanu vai atskaitīšanu no zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu skaita, kā arī par atsevišķu zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu darbības apturēšanu.

Uzņemšanu un ieskaitīšanu zvērinātu advokātu skaitā procedūru regulē Advokatūras likuma 39.-41., 41.¹, 41.², 41.³, 42.-47.pants.

Pastāv zema varbūtība, ka lai īstenotu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, potenciālais pārkāpējs izvēlēties kļūt par zvērinātu advokātu, jo Advokatūras likuma 14. un 15.pantā ir izvirzītas ļoti augstas izglītības, pieredzes un reputācijas prasības, personai, kura vēlas kļūt par zvērinātu advokātu, tostarp, personai jābūt ar labu reputāciju; tā nedrīkst būt atzīta par aizdomās turētu vai apsūdzēto kriminālprocesā par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu; kriminālprocess par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu pret to nedrīkst būt izbeigts uz nereabilitējoša pamata; tā nedrīkst būt sodīta par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, u.c. prasības, kā arī personai ir jānokārto advokāta eksāmens. No advokāta eksāmena kārtošanas ir atbrīvoti vienīgi tiesību zinātņu doktori.

Advokāta eksāmenu pieņem saskaņā ar Advokatūras likuma 41.¹ pantu izveidota eksāmena komisija, kuras sastāvu apstiprina tieslietu ministrs un kuras sastāvā ir:

- 1) trīs juridiskās zinātnes promocijas padomju deleģēti tiesību zinātņu doktori;
- 2) trīs Augstākās tiesas priekšsēdētāja norīkoti senatori;
- 3) trīs Latvijas Zvērinātu advokātu padomes norīkoti zvērināti advokāti;
- 4) tieslietu ministra pilnvarots pārstāvis.

Zvērināta advokāta eksāmena kārtība ir apstiprināta ar Ministru kabineta 2009.gada 10.marta [noteikumiem](#) Nr.227 "Zvērināta advokāta eksāmena kārtība".

Zvērinātu advokātu palīgu profesionālai sagatavošanai, viņu darbības uzraudzībai un vadīšanai LZAP jau 1994.gada 19.janvārī izveidoja Zvērinātu advokātu palīgu profesionālās sagatavošanas, darbības uzraudzības un eksāmenu komisiju. Komisija arī izstrādā un apstiprina zvērināta advokāta palīga uzņemšanas eksāmena jautājumus un kārtību, kā arī pieņem šo eksāmenu. Komisijas sastāvā ir 15 locekļi – zvērināti advokāti, no kuriem viens pilda Komisijas priekšsēdētāja pienākumus un viens Komisijas priekšsēdētāja vietnieka pienākumus. Komisijas priekšsēdētāju, Komisijas priekšsēdētāja vietnieku un Komisijas locekļus amata pildīšanai uz 3 gadiem ieceļ Latvijas Zvērinātu advokātu padome.

Lai nokārtotu zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmenu, pretendents ir jāpārzina arī advokāta tiesības un pienākumi NILLTFN jomā.

2018.gadā LZAP saņēma 78 pretendentu pieteikumus zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmena kārtošanai, no kuriem:

- 7 personas netika pielaistas pie zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmena kārtošanas;
- 43 personas nokārtoja zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmenu un tika uzņemtas Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijā.

Augstus profesionālos un ētikas standartus, kuri attiecināmi arī uz advokātu profesionālo darbību NILLTFN jomā, nosaka arī Advokatūras likuma 3., 6., 14., 15. un 19.pants, Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodeksa 1.nodaļa (1.1., 1.2. un 1.3.punkts) un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas statūtu 1.1. un 2.1.2. punkts.

Vieta uzlabojumiem:

Uzlabojumi nav nepieciešami, jo licencēšanas kontroles pasākumu pieejamība un efektivitāte ir ļoti augsta.

Ievadāmā parametra nosaukums:

6. Zvērinātu advokātu ētiskums.

<p>Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,9 (gandrīz teicami).</p> <p>Zvērināti advokāti nerīkojas apzināti akli un koruptīvi nevienojas ar noziedzniekiem, turklāt rūpējas par to, lai neapzināti netiktu iesaistīti kā “neatbildīgie aģenti” tādu noziedznieku interesēs, kuri cenšas izmantot to produktus un specializētās zināšanas un prasmes.</p>
<p>Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:</p> <p>Zvērinātu advokātu profesionālā ētika ir augstā līmenī un atbilst godīguma/ētiskuma prasībām. Saskaņā ar Advokatūras likuma 73.pantu par neētisku rīcību, profesionālās ētikas normu pārkāpumu zvērinātiem advokātiem ir paredzēta disciplinārbildība (smagākais sods – izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita). Zvērinātu advokātu godīgumu un darbības atbilstību ētikas standartiem kopš 2012.gada uzrauga Ētikas komisija. Ētikuma pārkāpumu gadījumi (piemēram, nolaidība vai “apzināts aklums” pret aizdomīgiem darījumiem), kuros iesaistīti zvērināti advokāti, 2018.gadā nav bijuši.</p> <p>Saskaņā ar LZAP rīcībā esošo informāciju patlaban nav neviens likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums pret zvērinātu advokātu par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu vai terorisma finansēšanu vai polifirācijas finansēšanu.</p> <p>2018.gadā bija 1 (viena) neplānota klātienes pārbaude, ņemot vērā par zvērinātu advokātu saņemtu sūdzību par iespējamu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, kas pārbaudes rezultātā neapstiprinājās.</p> <p>Augstus profesionālos un ētikas standartus, kuri attiecināmi arī uz advokātu profesionālo darbību NILLTFN jomā, nosaka arī Advokatūras likuma 3., 6., 14., 15. un 19.pants, Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodeksa 1.nodaļa (1.1., 1.2. un 1.3.punkts) un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas statūtu 1.1. un 2.1.2. punkts.</p>
<p>Vieta uzlabojumiem:</p> <p>Ir sagatvots un tiks iesniegts apstiprināšanai Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas 12.04.2019. kopsapulcē Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodekss jaunā redakcijā, kurā īpaši paaugstinātas zvērinātu advokātu ētikas prasības, gan pildot profesionālos pienājumus, gan attiecībās ar kolēģiem un citu juridisko profesiju pārstāvjiem, gan arī saskarsmē ar sabiedrību ārpus profesionālās darbības, nepieļaujot iespēju, ka zvērināts advokāts tiesīgs pārkāpt likuma normu, tai skaitā, NILLTFN/PFN normu prasības.</p>
<p>Ievadāmā parametra nosaukums:</p> <p>7. Zvērinātu advokātu zināšanas par NILLTFN.</p>
<p>Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,5 (vidēji).</p> <p>Zvērināti advokāti vispārīgi zina un saprot savus pienākumus un atbildību par NILLTFN.</p>
<p>Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:</p> <p>Zvērinātu advokātu kolēģijai ir rakstiska instrukcija (vadlīnijas) un apmācības par naudas atmazgāšanas un terorisma finansēšanas novēršanas jautājumiem.</p>

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā 2017.gadā zvērinātiem advokātiem tika organizētas apmācības un semināri, kurus apmeklēja 500 zvērināti advokāti, 2018.gadā - apmācības un semināri, kurus apmeklēja 587 zvērināti advokāti, savukārt 2019.gadā zvērinātiem advokātiem tiek plānotas apmācības un semināri, kuros plānots apmācīt 700 zvērinātus advokātus.

Papildus minētajām LZAP organizētajām apmācībām, visi zvērināti advokāti patstāvīgi ir paaugstinājuši savu kvalifikāciju, tai skaitā, NILLTFN jomā, kopā ne mazāk kā 21 904 stundas.

Vieta uzlabojumiem:

Zvērinātu advokātu apmācības procedūras 2019.gadā tiks tieši attiecinātas uz risku balstītām klientu identifikācijas un izpētes procedūrām atbilstoši Latvijā aktuālajām NILLTF tipoloģijām un riskiem, paralēli zvērinātu advokātu zināšanu pārbaudi un pilnveidošanu nodrošinot ar klātienes pārbaudēm.

Ievadāmā parametra nosaukums:

8. Atbilstības funkcijas efektivitāte (organizācija).

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,5 (vidēji).

Zvērinātiem advokātiem ir izstrādātas un likumā noteiktajos gadījumos zvērināti advokāti piemēro iekšējās kontroles sistēmas.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Zvērinātiem advokātiem ir efektīvas iekšējās NILLTFN atbilstības funkcijas, jo likuma subjektiem ir:

- Izstrādātas iekšējās kontroles sistēmas (**turpmāk –IKS**), kuras balstītas uz riska novērtējumu, tai skaitā, klientu jurisdikcijas, sarežģītu un necaurskatāmu tiesisko struktūru, pakalpojumu apjomu un raksturu, darījumu modeli un darījumu pārrobežu raksturu.
- Zvērinātu advokātu birojos ar vairāku zvērinātu advokātu skaitu var tikt ieceltas atbildīgā persona par NILLTFN atbilstību, nodrošinot tam pietiekamus resursus.
- Pret atbildīgo no zvērinātu advokātu biroja puses un pret zvērinātiem advokātiem no LZAP puses var tikt piemēroti disciplinārās ietekmēšanas līdzekļi atbilstības politikas pārkāpuma gadījumā.
- LZAP veic zvērinātu advokātu uzraudzības un kontroles procedūras atbilstoši Instrukcijai un UKK nolikumam.
- Normatīvā struktūra saistībā ar atbilstības funkciju:
 - 1) Latvijas Republikas Satversme;
 - 2) Advokatūras likums;
 - 3) Kriminālprocesa likums;
 - 4) NILLTFN likums;
 - 5) Krimināllikums;

- 6) Sankciju likums;
- 7) Ministru kabineta 2016.gada 08.marta noteikumi Nr.138 "Noteikumi par valstīm un starptautiskajām organizācijām, kuras sastādījušas to personu sarakstus, kas tiek turētas aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masu iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā";
- 8) Ministru kabineta 2017.gada 14.novembra noteikumi Nr.674 "Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem";
- 9) Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas instrukcija "Kārtība par veicamo pasākumu kopumu NILLTFN likuma prasību izpildes nodrošināšanai" (apstiprināta 2009.gada 15.decembrī, grozījumi izdarīti 2017.gada 14.martā), kuras pamatā ir NILLTFN likums un uz NILLTFN likuma pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem, kā arī tās izstrādē ir ņemtas vērā FATF (*Starptautiskā Finanšu darījumu darba grupa*) 2008.gada 23.oktobra rekomendācijas juridiskās profesijas pārstāvjiem);
- 10) Augstus profesionālos un ētikas standartus, kuri attiecināmi arī uz advokātu profesionālo darbību NILLTFN jomā, nosaka arī Advokatūras likuma 3., 6., 14., 15. un 19.pants, Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodeksa 1.nodaļa (1.1., 1.2. un 1.3.punkts) un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas statūtu 1.1. un 2.1.2. punkts.
 - Monitoringa (neklātienes plānotā pārbaude) rezultātā pārbaudīti 1369 zvērināti advokāti, kuri savā profesionālajā darbībā ir attiecināmi uz NILLTFN likuma subjektu, iedalot zvērinātus advokātus sekojošās riska kategorijās:
 - 1) praktizē tikai tiesās un kriminālprocesos (zemākā riska kategorija);
 - 2) praktizē pārsvarā tiesās un kriminālprocesos, bet daļēji arī darījumos;
 - 3) praktizē vienlīdz tiesās, kriminālprocesos un darījumos;
 - 4) praktizē pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos;
 - 5) praktizē tikai darījumos (augstākā riska kategorija).
 - Katras zvērināta advokāta prakses vietas atbilstības funkcijas pietiekamība un efektivitāte tiek noskaidrota neklātienes un klātienes pārbaudes procedūru rezultātā.
 - LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcija nodrošina patstāvīgu un efektīvu dalību un konsultācijas ar citiem uzraugiem Uzraudzības un kontroles institūciju sadarbības platformā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestā, kā arī darba grupās Finanšu ministrijā, Tieslietu ministrijā, Uzņēmumu reģistrā, Ārlietu ministrijā.
 - LZAP nodrošina regulāras konsultācijas ar zvērinātiem advokātiem.

Vieta uzlabojumiem:

Uzraudzības un kontroles procedūrās, lai palielinātu pārbaudīto kapacitāti, papildus iesaistīt iespējami lielāku zvērinātu advokātu skaitu, kas vienlaicīgi nodrošinās vispatverošas un kvalificēti mērķtiecīgas pārbaudes, un zvērinātu advokātu izglītošanas funkciju NILLTFN jomā.

Ievadāmā parametra nosaukums:

9. Aizdomīgu darījumu monitoringa un ziņošanas efektivitāte.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,5 (vidēji).

NILLTFN likuma subjektu iespējas izvērtēt aizdomīgu darījumu pazīmes sarežģī tiesību aktos lietotie termini "aizdomīgs darījums" un "neparasts darījums", kuri pēc savas nozīmes ir attiecināmi uz līdzīgām pazīmēm.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

2018.gada 22.jūnija Papildinātajā Latvijas Nacionālajā NILLTF risku novērtēšanas ziņojumā sakarā ar aizdomīgu darījumu monitoringu un ziņošanas efektivitāti norādīts sekojošais:

8.4.13. Ziņošanas par neparastiem uz aizdomīgiem darījumiem uzraudzība un efektivitāte ir vidēji augsta. Zvērināti advokāti pārskata periodā ir snieguši ziņojumus par 142 aizdomīgiem darījumiem. Pēc zvērinātu advokātu ziņojumiem 28 darījumus KD ir izmantojis sagatavojot materiālu TAI, kas, saskaņā ar pieejamo ziņojumu efektivitātes izvērtējumu, norāda uz vidēji augstu ziņojumu efektivitāti un spēju sagatavot kvalitatīvu ziņojumu.

8.4.14. Zvērināti advokāti klientu izpētes rezultātā iegūto informāciju saglabā. NILLTFNL paredz atsevišķus izņēmuma gadījumus, kad zvērinātiem advokātiem nav pienākums iesniegt ziņojumu.²

Zvērināti advokāti aizdomīgu darījumu monitoringa procedūras ievēro iepriekšējā kārtībā.

Vieta uzlabojumiem:

Lai uzlabotu NILLTFN likuma subjektu iespējas izvērtēt aizdomīgu darījumu esamību, nepieciešams NILLTFN likumā apvienot lietotos terminus "aizdomīgs darījums" un "neparasts darījums" vienā terminā, nosakot vienotas aizdomīga darījuma pazīmes.

Ievadāmā parametra nosaukums:

10. Informācijas par patiesā labuma guvējiem pieejamība un piekļuve tai.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,5 (vidēji).

Tā kā NILLTFN likuma subjekti, tostarp, zvērināti advokāti informāciju par patiesajiem labuma guvējiem no Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra var saņemt tikai par maksu, tas apgrūtina savlaicīgu piekļūšanu šai informācijai, jo zvērinātiem advokātiem izpētes izdevumu kompensācijai nav jebkāda tiesiska pamata pirms vienošanās ar klientu noslēgšanai.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

2017.gada 9.novembrī stājas spēkā NILLTFN likuma grozījumi, kuru mērķis ir ierobežot noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu un nodrošināt pareizas, aktuālas informācijas par juridisko personu patiesajiem labuma guvējiem (turpmāk – PLG) pieejamību. Līdz ar to grozījumi paredz pienākumu ikvienai Uzņēmumu reģistrā reģistrētai juridiskajai personai atklāt PLG. Nosacījumi attiecībā uz PLG reģistrāciju Uzņēmumu reģistrā stājas spēkā 2017.gada 1.decembrī.

² NILLTFN likuma, 30.panta trešā daļa

NILLTFN likuma 18.panta trešajā daļā ir paredzēts, ka viens no veidiem kā likuma subjekts noskaidro patieso labuma guvēju, ir izmantojot ziņas vai dokumentus no Latvijas Republikas vai ārvalsts informācijas sistēmām.

Savukārt saskaņā ar NILLTFN likuma 5.¹ pantu likuma subjektiem šajā likuma pienākumu izpildei ir tiesības pieprasīt un saņemt ierakstus un ziņas par dalībniekiem un patiesajiem labuma guvējiem no Latvijas Uzņēmumu reģistriem tiešsaistes formā par maksu Ministru kabineta noteiktajā apmērā.

Maksas pieprasīšana informācijas saņemšanai no Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra NILLTFN likumā uzlikto pienākumu veikšanai apgrūtina zvērinātu advokātu piekļuvi informācijai par patiesajiem labuma guvējiem.

Vieta uzlabojumiem:

Nemot vērā, ka NILLTFN likums konfidencialitātes nolūkā aizliedz likuma subjektam izpaust ziņas klientam par klienta izpēti, līdz ar ko arī neuzliek klientam pienākumu segt likuma subjekta izmaksas par reģistru ierakstu un ziņu saņemšanu, nepastāv jebkāds tiesisks pamats ar klienta izpēti saistīto izdevumu segšanai.

Ievērojot izklāstīto, kā arī to, ka klienta izpētes procedūras tiek realizētas valsts uzdevumā un vārdā, izdevumu par klienta izpēti segšana ir valsts pienākums.

Pastāvot iepriekš norādītiem apstākļiem, NILLTFN likumā jāparedz, ka likuma subjekti informāciju par ierakstiem un ziņām no publiskajiem reģistriem saņem bez maksas.

Ievadāmā parametra nosaukums:

11. Ticamas identifikācijas infrastruktūras pieejamība

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,4 (vidēji zema).

Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav tiešu nekavējošu iespēju pārliecināties par iecelšanai Latvijas Republikā derīgu personu apliecinošu dokumentu un klienta rezidences valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības iecelt valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija.

Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

NILLTFN likuma 12.pantā noteikts:

(1) Fizisko personu identificē, pārbaudot tās identitāti pēc klienta personu apliecinoša dokumenta, kurā sniegta šāda informācija:

1) par rezidentu — vārds, uzvārds, personas kods;

2) par nerezidentu — vārds, uzvārds, dzimšanas datums, personas fotoattēls, personu apliecinoša dokumenta numurs un izdošanas datums, valsts un institūcija, kas dokumentu izdevusi.

(2) Fiziskās personas — nerezidenta, kurš pats ieradies pie likuma subjekta Latvijas Republikā, identifikācijai izmantojams tikai iecelošanai Latvijas Republikā derīgs personu apliecinošs dokuments.

(3) Fiziskās personas — nerezidenta, kurš pats nav ieradies pie likuma subjekta, identifikācijai tā rezidences valstī var izmantot attiecīgās valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības ieceļot valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija.

(3¹) Likuma subjekts, pārbaudot fiziskās personas identitāti pēc klienta personu apliecinoša dokumenta, pārliecinās, ka personu apliecinošais dokuments nav iekļauts Nederīgo dokumentu reģistrā.

Caur portālu www.latvija.lv ir iespējams pārbaudīt, vai persona ir iekļauta iedzīvotāju reģistrā un vai nav ziņu par personas nāvi (skat.: <https://www.latvija.lv/lv/Epakalpojumi/EP28/Apraksts>), kā arī, vai Latvijas Republikas personu apliecinošs dokuments nav iekļauts nederīgo dokumentu reģistrā (skat.: <https://www.latvija.lv/lv/Epakalpojumi/EP22/Apraksts>).

Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav tiešu nekavējošu iespēju pārliecināties par iecelošanai Latvijas Republikā derīgu personu apliecinošu dokumentu un klienta rezidences valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības ieceļot valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija.

Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem.

Vieta uzlabojumiem:

Izdarīt NILLTFN likuma izmaiņas un NILLTFN likumu strukturēt tā, lai tajā būtu skaidri nodalītas prasības, kas attiecināmas uz finanšu sektora subjektiem (kredītiestādes u.tml.), no prasībām, kas attiecināmas uz nefinanšu sektora subjektiem (advokātiem, notāriem, lietoto auto tirgotājiem utt.), lai tādā veidā neuzliktu par pienākumu zvērinātam advokātam neizpildāmas funkcijas, tādējādi mākslīgi pasliktinot subjektu-zvērinātu advokātu rādītājus šajā parametrā "Ticamas identifikācijas infrastruktūras pieejamība".

Ievadāmā parametra nosaukums:

12. Neatkarīgu informācijas avotu pieejamība.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,4 (vidēji zema).

Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Saskaņā ar Pasaules Bankas metodoloģiju šī rādītāja novērtēšanas kritērijs ir sekojošs: neatkarīgi un uzticami informācijas avoti ir pieejami, ja ir pieejami visaptverošas un uzticamas vēsturiskas finanšu informācijas avoti un cita informācija par klientiem, un tiem var viegli piekļūt AML regulētas iestādes.

Vienīgais veids, kā zvērināti advokāti var saņemt klienta vēsturisko finanšu informāciju, ir pieprasīt, lai klients pats iesniedz sava bankas konta izdrukas, kuras apliecinājusi banka. Bankas savu klientu kontu izdrukas trešajām personām nesniedz, jo tām ir pienākums saglabāt konfidencialitāti.

Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārlicināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem.

Vieta uzlabojumiem:

Izdarīt NILLTFN likuma izmaiņas un NILLTFN likumu strukturēt tā, lai tajā būtu skaidri nodalītas prasības, kas attiecināmas uz finanšu sektora subjektiem (kreditīstādes u.tml.), no prasībām, kas attiecināmas uz nefinanšu sektora subjektiem (advokātiem, notāriem, lietoto auto tirgotājiem utt.), lai tādā veidā neuzliktu par pienākumu zvērinātam advokātam neizpildāmas funkcijas, tādējādi mākslīgi pasliktinot subjektu-zvērinātu advokātu rādītājus šajā parametrā " Neatkarīgu informācijas avotu pieejamība".

B daļa

NORĀDĪTO NEBANKU BIZNESU UN PROFESIJU IEVAINOJAMĪBA, PAMATOJOTIES UZ PAKALPOJUMIEM

Ievadāmā parametra nosaukums:

1. Zvērinātu advokātu profesijas kopējais lielums/apjoms.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: vidēji zems.

Zvērinātu advokātu skaits, attiecinot to pret kopējo juridisko pakalpojumu sniedzēju-NILLTFN likuma subjektu skaitu, ir samērā zems.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Uz 2018.gada 31.decembri Latvijā bija **1369** zvērināti advokāti un zvērinātu advokātu palīgi, tostarp, 19 Eiropas Savienības dalībvalstu advokāti.

Realizējot zvērinātu advokātu uzraudzības un kontroles funkciju, LZAP 2018.gada septembrī-decembrī veica zvērinātu advokātu, tai skaitā, zvērinātu advokātu biroju sniegtās juridiskās palīdzības apzināšanas procesu, kuras mērķis bija aktualizēt LZAP rīcībā esošo informāciju par zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu biroju sniegtās juridiskās palīdzības veidiem, lai noskaidrotu zvērinātus advokātus un zvērinātu advokātu palīgus, kuru prakse nav attiecināma, vai arī ir mazāk vai vairāk attiecināma uz NILLTFN likuma subjektu.

Zvērinātu advokātu, tai skaitā, zvērinātu advokātu biroju sniegtās juridiskās palīdzības apzināšanas procesa rezultātā, LZAP uzraugāmie subjekti saistībā ar viņu veiktās profesionālās darbības raksturu, tiek iedalīti piecās vispārējās riska kategorijās:

- 1) praktizē tikai tiesās un kriminālprocesos (zemākā riska kategorija);
- 2) praktizē pārsvarā tiesās un kriminālprocesos, bet daļēji arī darījumos;
- 3) praktizē vienlīdz tiesās, kriminālprocesos un darījumos;
- 4) praktizē pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos;
- 5) praktizē tikai darījumos (augstākā riska kategorija).

Līdz ar to 2018.gada 25.septembrī uzsākts un 2018.gadā pabeigts visu 1369 zvērinātu advokātu sniegtās juridiskās palīdzības apzināšanas process (monitorings, kurš attiecināms uz plānotām neklātienes pārbaudēm).

Saskaņā ar zvērinātu advokātu juridiskās palīdzības apzināšanas procesa rezultātiem zvērināti advokāti sadalās sekojoši:

- **23,1%** no visiem zvērinātiem advokātiem savā **pamata** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību tikai tiesās un kriminālprocesos, līdz ar ko atbilst zemākā riska kategorijai;
- **32,1%** no visiem zvērinātiem advokātiem savā **papildus** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību tikai tiesās un kriminālprocesos, līdz ar ko atbilst zemākā riska kategorijai;
- **28,7%** no visiem zvērinātiem advokātiem savā **pamata** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību pārsvarā tiesās un kriminālprocesos, bet daļēji arī darījumos;
- **23,1%** no visiem zvērinātiem advokātiem savā **papildus** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību pārsvarā tiesās un kriminālprocesos, bet daļēji arī darījumos;
- **21,4%** no visiem zvērinātiem advokātiem savā **pamata** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību vienlīdz daudz tiesās, kriminālprocesos un darījumos;
- **18,3%** no visiem zvērinātiem advokātiem savā **papildus** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību vienlīdz daudz tiesās, kriminālprocesos un darījumos;

- **22,3%** no visiem zvērinātiem advokātiem savā **pamata** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos;
- **17,2%** no visiem zvērinātiem advokātiem savā **papildus** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos;
- **4,5%** no visiem zvērinātiem advokātiem savā **pamata** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību tikai darījumos, līdz ar ko atbilst augstākā riska kategorijai;
- **9,3%** no visiem zvērinātiem advokātiem savā **papildus** praktizēšanas vietā sniedz juridisko palīdzību tikai darījumos, līdz ar ko atbilst augstākā riska kategorijai.

Uzraugāmo subjektu sadalījums vispārējās riska kategorijās LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcijai sniedz iespēju efektīvāk plānot un attiecināt klātienēs un neklātienēs monitoringu, un mērķtiecīgas pārbaudes, kuras iedalās sekojošos veidos:

- 1) plānotas klātienēs pārbaudes (uz vietas pēc regulāri izplānota, cikliska grafika);
- 2) plānotas neklātienēs pārbaudes (tai skaitā monitorings);
- 3) neplānotas klātienēs pārbaudes (tai skaitā periodiskas, pēkšņas);
- 4) neplānotas neklātienēs pārbaudes (tai skaitā periodiskas, pēkšņas).

Uzraugāmo subjektu sadalījumus vispārējās riska kategorijās uzrāda arī klientu raksturu un pakalpojumus, ko piedāvā zvērināti advokāti, proti, juridiskās palīdzības sniegšana darījumos, tiesās un kriminālprocesos, kā arī šo pakalpojumu procentuālo sadalījumu starp zvērinātiem advokātiem (LZAP, veicot zvērinātu advokātu aptauju, noteikusi stingrākus vispārīgos kritērijus zvērinātu advokātu iespējamai attiecināmībai uz NILLTFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktā noteikto subjektu statusu).

Vieta uzlabojumiem:

Nav nepieciešami uzlabojumi, jo profesijas apjoms tiek objektīvi patstāvīgi uzraudzīts un regulēts.

Ievadāmā parametra nosaukums:

2. Zvērinātu advokātu profesijas klientu bāzes profils.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: vidējs risks.

Zvērinātu advokātu profesionālā pamatdarbība attiecināma uz klientu interešu pārstāvību tiesās un aizstāvību, un pārstāvību kriminālprocesos.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Atbilstoši LZAP 2018.gadā veiktajam monitoringam (neklātienēs pārbaude) lielākā daļa (73,2%) zvērinātu advokātu nodarbojas ar profesionālo darbību (tiesās, kriminālprocesos), kura nav attiecināma uz NILLTFN likuma subjektiem.

Zvērinātu advokātu klientu bāzes profils pārsvarā sastāv no vietējiem klientiem – fiziskām un juridiskām personām. Daļu no zvērinātu advokātu klientu bāzes profila veido vietējie/starptautiskie PNP; turīgi privāti klienti; nerezidenti klienti; klienti ar ārvalstu biznesu; klienti ar kriminālu vēsturi vai iepriekš piemērotiem administratīviem un/vai uzraudzības līdzekļiem; klienti, kas ir juridiskas personas vai veidojumi ar sarežģītu piederības un kontroles struktūru.

Vieta uzlabojumiem:

Jāpievērš uzmanība, lai zvērināti advokāti patstāvīgi definētu savu profesionālās darbības politiku, tādā veidā veidojot pārskatāmu klientu bāzes profilu.

Ievadāmā parametra nosaukums:

3. Ar zvērinātu advokātu profesiju saistītais naudas aktivitātes līmenis.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: vidēji zems.

Zvērinātu advokātu profesijā skaidras naudas apgrozījums attiecībā pret kopējo naudas apgrozījumu ir samērā zems.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Norēķini starp zvērinātu advokātu un klientu par zvērināta advokāta sniegto juridisko palīdzību parasti notiek bezskaidras naudas norēķinu veidā. Zvērinātiem advokātiem ir atļauts pieņemt honorārus arī skaidrā naudā, taču norēķini starp zvērinātu advokātu un tā klientu, izmantojot skaidru naudu parasti notiek, ja klients ir fiziska persona un zvērinātam advokātam maksājamās summas apmērs ir ierobežots ar Latvijā noteikto fiziskām personām atļauto skaidras naudas darījumu limitu. Ja klients par saņemto juridisko palīdzību ar zvērinātu advokātu norēķinās skaidrā naudā, zvērināts advokāts izraksta klientam Valsts ieņēmumu dienestā reģistrētu stingrās uzskaites kvīti, par kuras izlietojumu zvērinātam advokātam ir jāatskaitās Valsts ieņēmumu dienestam. Līdz ar to skaidras naudas plūsma zvērināta advokāta darbā tiek kontrolēta no valsts puses.

Vieta uzlabojumiem:

Nav nepieciešami, jo ar zvērinātiem advokātiem saistītās skaidras naudas aktivitātes līmenis ir zemāks nekā vispārējais tautsaimniecībā.

Ievadāmā parametra nosaukums:

4. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – aģentu izmantošana.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: nepastāv.

Attiecībā uz šādu parametru zvērinātiem advokātiem tiesiskais regulējums to neatļauj.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Advokatūras likuma 117.pants paredz, ka zvērināti advokāti praktizē tieši un personiski. Līdz ar to zvērināti advokātiem nav atļauts izmantot aģentus juridiskās palīdzības sniegšanai.

Vieta uzlabojumiem:

Nav nepieciešami, jo parametrs nepastāv.

Ievadāmā parametra nosaukums:

5. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – iespējama anonīma zvērināta advokāta pakalpojuma lietošana.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: nepastāv.

Attiecībā uz šādu parametru zvērinātiem advokātiem tiesiskais regulējums to neatļauj.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Juridisko palīdzību no zvērināta advokāta nav iespējams saņemt anonīmi.

Vieta uzlabojumiem:

Nav nepieciešami, jo parametrs nepastāv.

Ievadāmā parametra nosaukums:

6. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – zvērinātu advokātu darījumu dokumentācijas izsekošanas grūtības.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: grūti/laikietilpīgi.

Klientu izpētes procedūras iespējas ierobežo nacionālie normatīvie akti.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Zvērinātam advokātam, kas ir NILLTFN likuma subjekts, saskaņā ar NILLTFN likuma un Instrukcijas prasībām jāuzglabā iegūtos dokumentus, datus un informāciju un regulāri tā jāaktualizē.

Tomēr jāņem vērā, ka pastāvošos Latvijas normatīvos aktos reglamentētā pieejas klientu izpētei procedūra ir laikietilpīga, sarežģīta un atsevišķos gadījumos zvērinātiem advokātiem pat neizpildāma.

Vieta uzlabojumiem:

Jānodrošina nacionālajā likumdošanā, lai visiem NILLTFN likuma subjektiem būtu vienlīdzīgas, operatīvas klientu izpētes iespējas bez maksas.

Ievadāmā parametra nosaukums:

7. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – NILLTFN tipoloģija un zvērinātu advokātu ļaunprātīga izmantošana.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: pastāv, ierobežotas.

Neskatoties uz to, ka globālā mērogā pastāv iespējamība, kura noteikta tipoloģijās, tomēr reāli šādi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori ir būtiski ierobežoti ar nacionālajām un Latvijas zvērinātu advokātu kolēģijas iekšējām tiesību normām.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Zvērinātiem advokātiem ir zināms par iespējamu vēlmi zvērinātu advokātu profesijas izmantošanai NILLTF nolūkos. NILLTF tipoloģija ir norādīta Instrukcijas 12.punktā un proti:

"12. Izmantoto pakalpojumu un veikto darījumu risks

12.1. Izmantoto pakalpojumu un veikto darījumu risks ir augsts, ja advokāta sniegtais pakalpojums vai klienta veiktie darījumi var tikt izmantoti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai vai terorisma finansēšanai.

12.2. Par klienta izmantotajiem pakalpojumiem un klienta veiktajiem darījumiem, kuriem piemīt augsts noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas risks, uzskatāmi šādi pakalpojumu un darījumu veidi:

12.2.1. pakalpojumi, kuros advokāts, darbojoties kā finanšu starpnieks, veic finanšu līdzekļu saņemšanu un nodošanu, izmantojot norēķinu kontu, kuru saistībā ar darījuma izpildi faktiski kontrolē advokāts;

12.2.2. pakalpojumi, kas ir vērsti uz patiesā labuma guvēja identitātes slēpšanu vai apgrūtinātu noskaidrošanu;

12.2.3. klienta pieprasītie pakalpojumi, kuros advokātam nav juridiskās pieredzes un zināšanu, izņemot gadījumus, ja advokāts pieredzes vai zināšanu trūkuma dēļ piesaista citu advokātu šo pakalpojumu sniegšanai;

12.2.4. nekustamā īpašuma atsavināšana, kas notiek neparasti īsā laika periodā salīdzinājumā ar līdzīgiem darījumiem, ja šādam darījumam nav acīmredzams juridisks, nodokļu, uzņēmējdarbības, ekonomisks vai cits pamatojums;

12.2.5. atsevišķi maksājumi par klienta darījumu izpildi tiek saņemti no ar klientu nesaisītām vai nepazīstamām trešajām personām,

12.2.6. maksājumi par pakalpojumiem skaidrā naudā, ja minētais maksājuma veids ir uzskatāms par netipisku;

12.2.7. darījumi, kuros tas ir acīmredzams advokātam, ka atlīdzība par advokāta sniegtajiem pakalpojumiem ir noteikta neadekvāti;

12.2.8. pakalpojumi, kas saistīti ar īpašuma mantošanu, ja advokātam ir zināms, ka mantojuma atstājējs ir bijis notiesāts par noziedzīga nodarījumu izdarīšanu un sodāmība nav dzēsta;

12.2.9. darījumi, kas nav saistīti ar klienta saimniecisko vai personisko darbību;

12.2.10. darījumi, kam ir raksturīgas klienta saimnieciskajai darbībai neraksturīgas finanšu līdzekļu apgrozījuma izmaiņas un klienta paskaidrojumi izraisa pamatotas šaubas;

12.2.11. citi klienta izmantotie pakalpojumi vai veiktie darījumi, kuriem advokāta ieskatā piemīt augsts noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas risks."

Vieta uzlabojumiem:

Ņemot vērā izmaiņas starptautiskajos un nacionālajos tiesību aktos, LZAP ir sagatvojusi apstiprināšanai 20.03.2019. LZAP sēdē jaunu "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas, terorisma un poliferācijas finansēšanas novēršanas un nacionālo un starptautisko sankciju ievērošanas instrukciju", kura samazinās zvērinātu advokātu neaizsargātības faktorus.

Ievadāmā parametra nosaukums:

8. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – zvērinātu advokātu izmantošana krāpniecības shēmās vai nolūkā izvairīties no nodokļiem.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: pastāv, ierobežotas.

Nacionālie normatīvie akti nepieļauj iespēju, ka zvērināti advokāti varētu saglabāt tiesības pildīt profesionālos pienākumus, ja tiktu konstatēts, ka zvērināts advokāts iesaistās kādā krāpniecības shēmā, tai skaitā ar nolūku izvairīties no nodokļiem.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Pastāv zema varbūtība, ka zvērināti advokāti tiek izmantoti krāpniecības shēmās vai nolūkā izvairīties no nodokļiem, jo zvērināti advokāti NILLTFN likuma izpratnē ir licencējama profesija, kuru uzrauga LZAP. Arī NILLTFN likumā un Advokatūras likumā zvērinātiem advokātiem noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir augsta motivācija krāpniekiem neizvēlēties zvērinātu advokātu pakalpojumus, bet savu mērķu sasniegšanai izmantot nelicencētos juristus.

Vieta uzlabojumiem:

Ņemot vērā izmaiņas starptautiskajos un nacionālajos tiesību aktos, LZAP ir sagatvojuši apstiprināšanai 20.03.2019. LZAP sēdē jaunu "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas, terorisma un poliferācijas finansēšanas novēršanas un nacionālo un starptautisko sankciju ievērošanas instrukciju", kura samazinās zvērinātu advokātu neaizsargātības faktorus.

Ievadāmā parametra nosaukums:

9. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – zvērinātu advokātu pakalpojumu neklātienas izmantošana.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: pastāv.

Zvērināti advokāti ir tiesīgi slēgt vienošanos par juridisko palīdzību ar klientu arī neklātienē.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Zvērinātam advokātam nav aizliegta neklātienas darījumu attiecību uzsākšana ar klientu, taču tādā gadījumā zvērinātam advokātam, kas ir NILLTFN likuma subjekts, ir pienākums atbilstoši NILLTFN likuma un Instrukcijas prasībām veikt klienta padziļinātu izpēti.

Vieta uzlabojumiem:

Nav nepieciešami, tomēr LZAP uzraudzības un pārbaudes procedūrās šādiem gadījumiem jāpievērš speciāla uzmanība.

KOPSAVILKUMS

1. NILLTFN tiesiskās struktūras vispusīgums ir vērtējams ar **0,8 (ļoti augstu)**. Latvijā ir vispusīgi NILLTFN likumi un noteikumi par NILLTFN preventīvajiem pasākumiem un NILLTFN uzraudzību zvērinātiem advokātiem.

2. Uzraudzības/pārraudzības darbību efektivitāte ir vērtējama ar **0,6 (vidēji augstu)**. Zvērinātu advokātu uzraudzības režīmam piemīt vispusīga tiesiskā un normatīvā struktūra, ko atbalsta attiecīgas pilnvaras, tas ir labi nodrošināts ar resursiem un izmanto uz risku pamatotu pieeju klātienes un neklātienes monitoringam un pārbaudēm, tostarp:

2.1. Latvijā ir likumos un noteikumos skaidri identificēta zvērinātu advokātu uzraudzības iestāde – LZAP, kurai ir atbilstoša vara un pilnvaras uzraudzīt NILLTFN atbilstību;

2.2. LZAP labi izprot un novērtē zvērinātu advokātu profesijas NILLTF riskus. NILLTFN likumā un Advokatūras likumā zvērinātiem advokātiem noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir augsta zvērinātu advokātu motivācija nepārkāpt noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas tiesību aktu prasības, savukārt iespējamiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizētajiem neizvēlēties zvērinātu advokātu pakalpojumus, bet savu mērķu sasniegšanai izmantot nelicenzētos juristus, kuri juridiskos pakalpojumus var sniegt arī bez augstākās juridiskās izglītības. Taču LZAP labi izprot, ka, neskatoties uz minēto, **pastāv šādi galvenie Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas NILLTF draudi:**

1) noziedznieku vēlme saņemt augsti kvalificētu juridisko palīdzību un tāpēc NILLTF mērķu sasniegšanā mēģināt izmantot zvērinātu advokātu pakalpojumus, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā. **Šī drauda līmenis ir vidēji zems;**

2) zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, neapzināti iesaistās NILLTF. **Šī drauda līmenis ir vidēji zems;**

3) zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, apzināti iesaistās NILLTF. Taču augstāk norādīto iemeslu dēļ **šī drauda līmenis ir zems.** Un saskaņā ar LZAP rīcībā esošo informāciju patlaban nav neviens likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums pret zvērinātu advokātu saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu vai terorisma finansēšanu, vai poliferācijas finansēšanu. Tāpat nav bijuši ētiskuma pārkāpumu gadījumu (piemēram, nolaidība vai "apzināts aklums" pret aizdomīgiem darījumiem), kuros iesaistīti zvērināti advokāti.

2.3. LZAP kā uzraudzības iestādei ir nepieciešamie resursi (tehniskā jauda, budžets un rīki) NILLTFN atbilstības nodrošināšanai.

2.4. LZAP sastāv no deviņiem locekļiem-zvērinātiem advokātiem, no kuriem viens padomes loceklis pilda LZAP priekšsēdētāja pienākumus un viens padomes loceklis – LZAP priekšsēdētāja vietnieka pienākumus. LZAP algo štata darbiniekus. LZAP ir nodrošināta ar telpām, kas ir nodrošinātas ar LZAP uzraudzības un kontroles funkciju veikšanai nepieciešamo tehnisko aprīkojumu. LZAP tiek uzturēta no zvērinātu advokātu maksājumiem Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijai.

2.5. Zvērinātu advokātu pārbaudes plāno un veic LZAP izveidota UKK, kas sastāv no NILLTFN jomā kompetentiem 11 komisijas locekļiem – zvērinātiem advokātiem (UKK sastāvā ir zvērināti advokāti-mācītāji, docenti, profesori), no kuriem viens komisijas loceklis pilda komisijas priekšsēdētāja pienākumus un divi komisijas locekļi – komisijas priekšsēdētāja vietnieka pienākumus. Līdz ar to LZAP ir nodrošināta ar personālu pietiekamā skaitā, kas ir apmācīts un apgādāts ar nepieciešamajām prasmēm un jaunāko informāciju, ieskaitot izpratni par zvērinātu advokātu klientu raksturu un vērtējamiem pakalpojumiem NILLTFN uzraudzības veikšanai.

2.6. Uz 2018.gada 31.decembri Latvijā bija 1369 zvērināti advokāti un zvērinātu advokātu palīgi, tostarp, 19 Eiropas Savienības dalībvalstu advokāti.

2.7. Zvērinātu advokātu, tai skaitā, zvērinātu advokātu biroju sniegtās juridiskās palīdzības apzināšanas procesa rezultātā, LZAP uzraugāmie subjekti saistībā ar viņu veiktās profesionālās darbības raksturu, tiek iedalīti piecās vispārējās riska kategorijās:

- 1) praktizē tikai tiesās un kriminālprocesos (zemākā riska kategorija);
- 2) praktizē pārsvarā tiesās un kriminālprocesos, bet daļēji arī darījumos;
- 3) praktizē vienlīdz tiesās, kriminālprocesos un darījumos;
- 4) praktizē pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos;

5) praktizē tikai darījumos (augstākā riska kategorija).

Uzraugāmo subjektu sadalījums vispārējās riska kategorijās LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcijai sniedz iespēju efektīvāk plānot un attiecināt klātienes un neklātienes monitoringu un mērķtiecīgas pārbaudes, kuras iedalās sekojošos veidos:

- 1) plānotas klātienes pārbaudes (uz vietas pēc regulāri izplānota, cikliska grafika);
- 2) plānotas neklātienes pārbaudes (tai skaitā monitorings);
- 3) neplānotas klātienes pārbaudes (tai skaitā periodiskas, pēkšņas);
- 4) neplānotas neklātienes pārbaudes (tai skaitā periodiskas, pēkšņas).

Uzraugāmo subjektu sadalījumus vispārējās riska kategorijās uzrāda arī klientu raksturu un pakalpojumus, ko piedāvā zvērināti advokāti, proti, juridiskās palīdzības sniegšana darījumos, tiesās un kriminālprocesos, kā arī šo pakalpojumu procentuālo sadalījumu starp zvērinātiem advokātiem (LZAP, veicot zvērinātu advokātu aptauju, noteikusi stingrākus vispārīgos kritērijus zvērinātu advokātu iespējamai attiecināmībai uz NILLTFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktā noteikto subjektu statusu).

2.8. Ņemot vērā, ka zvērinātu advokātu juridiskās palīdzības apzināšanas process (monitorings) noslēdzās 2018.gada beigās, LZAP plānotās klātienes un neklātienes pārbaudes veic 2019.gadā, prioritāru uzmanību pievēršot augstāka riska kategorijas zvērinātiem advokātiem, kas praktizē pārsvarā darījumos un tikai darījumos.

3. Administratīvo sankciju pieejamība un piemērošana ir vērtējama ar **0,8 (ļoti augstu)**. NILLTFN likumu un noteikumu neievērošanas gadījumā Latvijā ir plašs, efektīvs, samērīgs un ierobežojošs administratīvo sankciju klāsts, piemērojams zvērinātiem advokātiem, tostarp disciplinārā un materiālā atbildība.

NILLTFN likumā un Advokatūras likumā zvērinātiem advokātiem noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir augsta zvērinātu advokātu motivācija nepārkāpt noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas tiesību aktu prasības, savukārt iespējamiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizētajiem neizvēlēties zvērinātu advokātu pakalpojumus, bet savu mērķu sasniegšanai izmantot nelicenzētos juristus.

4. Kriminālo sankciju pieejamība un piemērošana ir vērtējama ar **0,8 (ļoti augstu)**. Latvijā ir pieejamas efektīvas, samērīgas un ierobežojošas kriminālās sankcijas, proti:

- Ir spēkā atbilstošas kriminālās sankcijas, tostarp, brīvības atņemšana par NILLTFN pienākumu nepildīšanu;
- Zvērināti advokāti uzskata kriminālo sankciju režīmu par pietiekami ierobežojošu, lai pozitīvi ietekmētu atsevišķus uzvedības modeļus;
- Kriminālās sankcijas ir piemērojamas arī par atbilstošiem ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju saistītiem blakus pārkāpumiem.

Saskaņā ar LZAP rīcībā esošo informāciju 2018.gadā ir bijis viens notiesājošs apelācijas instances tiesas spriedums pret zvērinātu advokātu par krāpšanu un Krimināllikuma 195.pantā paredzēta noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Spriedums vēl nav stājies likumīgā spēkā.

5. Licencēšanas kontroles pasākumu pieejamība un efektivitāte ir vērtējama ar **0,8 (ļoti augstu)**. Latvijā ir efektīvi zvērinātu advokātu licencēšanas kontroles pasākumi, jo pastāv vispusīga tiesiskā un normatīvā struktūra, kas nodrošina LZAP atbilstošas pilnvaras un pietiekamu personāla un resursu līmeni to pienākumu pildīšanai pret Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģiju, tostarp:

5.1. Advokatūras likumā ir izvirzītas ļoti augstas izglītības, pieredzes un reputācijas prasības, personai, kura vēlas kļūt par zvērinātu advokātu, tostarp, personai jābūt ar labu reputāciju; tā nedrīkst būt atzīta par aizdomās turētu vai apsūdzētu kriminālprocesā par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu; kriminālprocess par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu pret to nedrīkst būt izbeigts uz nereabilitējoša pamata; tā nedrīkst būt sodīta par tīša noziedzīga

nodarījuma izdarīšanu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, u.c. prasības, kā arī personai ir jānokārto advokāta eksāmens (no advokāta eksāmena kārtošanas ir atbrīvoti vienīgi tiesību zinātņu doktori).

5.2. Advokāta eksāmenu pieņem saskaņā ar u izveidota eksāmena komisija, kuras sastāvu apstiprina tieslietu ministrs un kuras sastāvā ir:

- 1) trīs juridiskās zinātnes promocijas padomju deleģēti tiesību zinātņu doktori;
- 2) trīs Augstākās tiesas priekšsēdētāja norīkoti senatori;
- 3) trīs Latvijas Zvērinātu advokātu padomes norīkoti zvērināti advokāti;
- 4) tieslietu ministra pilnvarots pārstāvis.

5.3. Zvērināta advokāta eksāmena kārtība ir apstiprināta ar Ministru kabineta noteikumiem.

5.4. Lai nokārtotu zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmenu, pretendents ir jāpārzina arī advokāta tiesības un pienākumi NILLTFN jomā.

6. Zvērinātu advokātu ētiskums vērtējams ar **0,9 (gandrīz teicami)**. Zvērināti advokāti nerīkojas apzināti aklī un koruptīvi nevienojas ar noziedzniekiem, turklāt rūpējas par to, lai neapzināti netiktu iesaistīti kā "neatbildīgie aģenti" tādu noziedznieku interesēs, kuri cenšas izmantot to produktus un specializētās zināšanas un prasmes.

Zvērinātu advokātu godīgumu un darbības atbildību ētikas standartiem kopš 2012.gada uzrauga Ētikas komisija. Ētiskuma pārkāpumu gadījumi (piemēram, nolaidība vai "apzināts aklums" pret aizdomīgiem darījumiem), kuros iesaistīti zvērināti advokāti, 2018.gadā nav bijuši.

Saskaņā ar LZAP rīcībā esošo informāciju patlaban nav neviens likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums pret zvērinātu advokātu par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu vai terorisma finansēšanu vai polifirācijas finansēšanu.

7. Zvērinātu advokātu zināšanas par NILLTFN ar vērtējamās ar **0,5 (vidēji)**. Zvērināti advokāti vispārīgi zina un saprot savus pienākumus un atbildību par NILLTFN.

8. Atbildības funkcijas efektivitāte (organizācija) vērtējama ar **0,5 (vidēji)**. Zvērinātiem advokātiem ir izstrādātas un likumā noteiktajos gadījumos zvērināti advokāti piemēro iekšējās kontroles sistēmas, kuras balstītas uz riska novērtējumu, tai skaitā, klientu jurisdikcijas, sarežģītu un necaurskatāmu tiesisko struktūru, pakalpojumu apjomu un raksturu, darījumu modeli un darījumu pārrobežu raksturu.

9. Aizdomīgu darījumu monitoringa un ziņošanas efektivitāte ir vērtējama ar **0,5 (vidēji)**. NILLTFN likuma subjektu, tostarp, zvērinātu advokātu iespējas izvērtēt aizdomīgu darījumu pazīmes sarežģītī tiesību aktos lietotie termini "aizdomīgs darījums" un "neparasts darījums", kuri pēc savas nozīmes ir attiecināmi uz līdzīgām pazīmēm.

10. Informācijas par patiesā labuma guvējiem pieejamība un piekļuve tai vērtējama ar **0,5 (vidēji)**. Tā kā NILLTFN likuma subjekti, tostarp, zvērināti advokāti informāciju par patiesajiem labuma guvējiem no Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra var saņemt tikai par maksu, tas apgrūtina savlaicīgu piekļūšanu šai informācijai, jo zvērinātiem advokātiem izpētes izdevumu kompensācijai nav jebkāda tiesiska pamata pirms vienošanās ar klientu noslēgšanai.

Ievērojot izklāstīto, kā arī to, ka klienta izpētes procedūras tiek realizētas valsts uzdevumā un vārdā, izdevumu par klienta izpēti segšana ir valsts pienākums.

Pastāvot iepriekš norādītiem apstākļiem, NILLTFN likumā jāparedz, ka likuma subjekti informāciju par ierakstiem un ziņas no publiskajiem reģistriem saņem bez maksas.

11. Ticamas identifikācijas infrastruktūras pieejamība ir vērtējama ar **0,4 (vidēji zemu)**. Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav tiešu nekavējošu iespēju pārliecināties par iecerēšanai Latvijā Republikā derīgu personu apliecinošu dokumentu un klienta rezidences valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības iecerēt valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija.

Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem.

Ievērojot minēto, NILLTFN likumā jāizdara izmaiņas un NILLTFN likums jāstrukturē tā, lai tajā būtu skaidri nodalītas prasības, kas attiecināmas uz finanšu sektora subjektiem (kredītiestādes u.tml.), no prasībām, kas attiecināmas uz nefinanšu sektora subjektiem (advokātiem, notāriem, lietoto auto tirgotājiem utt.), lai tādā veidā neuzliktu par pienākumu zvērinātam advokātam neizpildāmas funkcijas, tādējādi mākslīgi pasliktinot subjektu-zvērinātu advokātu rādītājus šajā parametrā "Ticamas identifikācijas infrastruktūras pieejamība".

12. Neatkarīgu informācijas avotu pieejamība ir vērtējama ar **0,4 (vidēji zemu)**. Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem.

Ievērojot minēto, NILLTFN likumā jāizdara izmaiņas un NILLTFN likums jāstrukturē tā, lai tajā būtu skaidri nodalītas prasības, kas attiecināmas uz finanšu sektora subjektiem (kredītiestādes u.tml.), no prasībām, kas attiecināmas uz nefinanšu sektora subjektiem (advokātiem, notāriem, lietoto auto tirgotājiem utt.), lai tādā veidā neuzliktu par pienākumu zvērinātam advokātam neizpildāmas funkcijas, tādējādi mākslīgi pasliktinot subjektu-zvērinātu advokātu rādītājus šajā parametrā "Ticamas identifikācijas infrastruktūras pieejamība".

13. Zvērinātu advokātu profesijas kopējais lielums/apjoms ir **vidēji zems**, jo zvērinātu advokātu skaits, attiecinot to pret kopējo juridisko pakalpojumu sniedzēju-NILLTFN likuma subjektu skaitu, ir samērā zems. Uz 2018.gada 31.decembri Latvijā bija 1369 zvērināti advokāti un zvērinātu advokātu palīgi, tostarp, 19 Eiropas Savienības dalībvalstu advokāti.

14. Zvērinātu advokātu profesijas klientu bāzes profils ir ar **vidēju risku**, jo zvērinātu advokātu profesionālā pamatdarbība attiecināma uz klientu interešu pārstāvību tiesās un aizstāvību, un pārstāvību kriminālprocesos. Atbilstoši LZAP 2018.gadā veiktajam monitoringam (neklāties pārbaudei) lielākā daļa (73,2%) zvērinātu advokātu nodarbojas ar profesionālo darbību (tiesās, kriminālprocesos), kura nav attiecināma uz NILLTFN likuma subjektiem.

15. Ar zvērinātu advokātu profesiju saistītais naudas aktivitātes līmenis ir **vidēji zems**, jo zvērinātu advokātu profesijā skaidras naudas apgrozījums attiecībā pret kopējo naudas apgrozījumu ir samērā zems.

16. Zvērināti advokāti savā profesionālajā darbībā **neizmanto aģentus**, jo tiesiskais regulējums zvērinātiem advokātiem to neatļauj.

17. Nav iespējama anonīma zvērināta advokāta pakalpojuma lietošana, jo tiesiskais regulējums zvērinātiem advokātiem to neatļauj.

18. Zvērinātu advokātu darījumu dokumentācijas izsekošanas grūtības ir vērtējamas ar **gruti/laikietilpīgi**, jo pastāvošos Latvijas normatīvos aktos reglamentētā pieejas klientu izpētei procedūra ir laikietilpīga, sarežģīta un atsevišķos gadījumos zvērinātiem advokātiem pat neizpildāma. Tāpēc nacionālajā likumdošanā jānodrošina, lai visiem NILLTFN likuma subjektiem būtu vienlīdzīgas un operatīvas klientu izpētes iespējas bez maksas.

19. NILLTFN tipoloģija un zvērinātu advokātu ļaunprātīga izmantošanas iespēja **pastāv, ierobežotas**.

Neskatoties uz to, ka globālā mērogā pastāv iespējamība, kura noteikta tipoloģijās, tomēr reāli šādi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori ir būtiski ierobežoti ar nacionālajām un Latvijas zvērinātu advokātu kolēģijas iekšējām tiesību normām.

20. Zvērinātu advokātu izmantošanas krāpniecības shēmās vai nolūkā izvairīties no nodokļiem iespējamība **pastāv, ierobežotas**, jo nacionālie normatīvie akti nepieļauj iespēju, ka zvērināti advokāti varētu saglabāt tiesības pildīt profesionālos pienākumus, ja tiktu konstatēts, ka zvērināts advokāts iesaistās kādā krāpniecības shēmā, tai skaitā ar nolūku izvairīties no nodokļiem.

21. Zvērinātu advokātu pakalpojumu neklātienas izmantošana **pastāv**, jo zvērinātam advokātam nav aizliegta neklātienas darījumu attiecību uzsākšana ar klientu, taču tādā gadījumā zvērinātam advokātam, kas ir NILLTFN likuma subjekts, ir pienākums atbilstoši NILLTFN likuma un Instrukcijas prasībām veikt klienta padziļinātu izpēti.

22. Ievērojot minēto, galvenie zvērinātu advokātu NILLTF **draudi** ir šādi:

1) noziedznieku vēlme saņemt augsti kvalificētu juridisko palīdzību un tāpēc NILLTF mērķu sasniegšanā mēģināt izmantot zvērinātu advokātu pakalpojumus, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā. **Šī drauda līmenis ir vidēji zems;**

2) zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, neapzināti iesaistās NILLTF. **Šī drauda līmenis ir vidēji zems;**

3) zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, apzināti iesaistās NILLTF. Taču augstāk norādīto iemeslu dēļ **šī drauda līmenis ir zems**. Un saskaņā ar LZAP rīcībā esošo informāciju patlaban nav neviens likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums pret zvērinātu advokātu saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu vai terorisma finansēšanu, vai poliferācijas finansēšanu. Tāpat nav bijuši ētiskuma pārkāpumu gadījumu (piemēram, nolaidība vai "apzināts aklums" pret aizdomīgiem darījumiem), kuros iesaistīti zvērināti advokāti.

Līdz ar to secināms, ka zvērinātu advokātu NILLTF **draudu** līmenis ir vērtējams kā **vidēji zems**.

23. Ievērojot minēto, zvērinātu advokātu NILLTF **ievainojamība** ir šāda:

1) neiespējamība saņemt informāciju no Uzņēmumu reģistra par patiesā labuma guvējiem bez maksas, kas apgrūtina savlaicīgu piekļūšanu šai informācijai, jo zvērinātiem advokātiem izpētes izdevumu kompensācijai nav jebkāda tiesiska pamata pirms vienošanās ar klientu noslēgšanai.

2) ticamas identifikācijas infrastruktūras pieejamības trūkums, jo zvērinātam advokātam nav tiešu nekavējošu iespēju pārliecināties par ieceļošanai Latvijas Republikā derīgu personu apliecinošu dokumentu un klienta rezidences valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības ieceļot valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija;

3) neatkarīgu informācijas avotu pieejamības trūkums, jo zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību tāpēc, ka zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem.

Līdz ar to secināms, ka saskaņā ar Pasaules Bankas metodoloģiju zvērinātu advokātu NILLTF **ievainojamība ir vidēja**.

24. Ievērojot minēto, galvenais zvērinātu advokātu NILLTF **risks** ir tāds, ka noziedzniekiem NILLTF mērķu sasniegšanā mēģinot saņemt augsti kvalificētu juridisko palīdzību no zvērinātiem advokātiem, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā, zvērināti advokāti var nenodrošināt savas darbības atbilstību NILLTFN likuma prasībām, kā rezultātā neveikt atbilstošu klientu pārbaudi un neidentificēt aizdomīgus darījumus.

25. Ņemot vērā, ka zvērinātu advokātu NILLTF ievainojamība ir vidēja, savukārt zvērinātu advokātu NILLTF draudi ir vidēji zemi, zvērinātu advokātu NILLTF **risks ir vidējs**.